Odlazak starog veterana: Zbogom Dedek!

Damir Dramalija

Hrvatsko šumarsko društvo

Popularni hrast Dedek snimljen u lipnju 2023. foto: Vhorvat; izvor Wikipedia CC BY-SA

OSOBNA ISKAZNICA

IME
Hrast lužnjak zvan Dedek

VRIJEME ROĐENJA
nepoznato

MJESTO BORAVKA
Zagreb, Maksimirska šuma

ADRESA
Livada kišobrana bb

VISINA
oko 17 m

PRSNI PROMJER
oko 1,6 m

DATUM SMRTI
15. 5. 2026.

Najstariji i najpoznatiji zagrebački hrast s nekoliko stoljeća na leđima i brojnim ožiljcima zadobivenim tijekom vremena nije izdržao svibanjske zagrebačke oluje. Naglo je posustao pod utjecajem dugotrajnih obilnih oborina i olujnih udara vjetra. Poznata vizura na Livadu kišobrana, podno spomen-humka Mogile, ostati će još dugo vremena promijenjena, a oko će uzalud tražiti poznati obris ovog iznimnog stabla

Teško je zamisliti šetnju maksimirskom park-šumom bez pogleda na tog veličanstvenog starca koji nikoga nije ostavljao ravnodušnim budeći osjećaje divljenja i poštovanja. Teško nam je

bilo odoljeti i bar na trenutak ne zastati privučeni silinom energije koja mu je omogućila višestoljetni životni vijek. U sjeni njegove već dobro prorijeđene „kose" mogli smo čuti kako svakom svojom kvrgom i šupljinom, grančicom i listom šumi o prošlim vremenima i sudbinama. Gotovo fizički smo osjećali duboku povezanost sa svim tugama i radostima kojima je svjedočio, baš kako je njegovo moćno korijenje bilo sljubljeno sa zemljom koja život znači.

Iako je tužno vidjeti pad tog nevjerojatnog veterana, to ne znači i njegov konačni kraj. Na toj istoj zemlji, Dedek će nastaviti pružati utočište, hranu i dom brojnim biljnim i životinjskim vrstama, a sigurno će ostati i mjesto misterije i mašte sadašnjih i budućih posjetitelja.

Sve emocije brojnih Dedekovih štovatelja potvrđuju da su veteranska stabla bitna sastavnica našeg prirodnog i kulturnog nasljeđa te da pružaju brojne ekološke, društvene i ekonomske koristi. Veteranska stabla predstavljaju važno i raznoliko stanište za brojne divlje ptice, biljke i životinje, a također pružaju mnoge usluge ekosustava, uključujući smanjenje ugljičnog otiska i poboljšanje kvalitete zraka. Osim toga, ona pružaju estetske i povijesne vrijednosti koje obogaćuju naša mjesta i krajolike.

Također, treba istaknuti da se površine na kojima se nalaze veteranska stabla upotrebljavaju u različite svrhe koje nerijetko nemaju puno veze s potrebom zaštite takvih stabla i njihovih mlađih nasljednika. Zato je potrebno raditi na povećanju svijesti i odgovarajućih znanja među vlasnicima, upraviteljima i radnicima kako bi uvažavali razloge za očuvanje veteranskih stabala.

No, održavanje i očuvanje veteranskih stabala nije uvijek jednostavno. Iziskuje stručnost, oprez i posvećenost. Međutim, svi ti napori nisu uzaludni kada se uzme u obzir vrijednost veteranskih stabala i ono što pružaju našem svijetu.

Stoga, učimo o veteranskim stablima, cijenimo ih i štitimo. Neka naše buduće generacije također imaju priliku uživati u njihovoj ljepoti i diviti se njihovoj izdržljivosti. Jer veteranska stabla su više od samo drvenih struktura – ona su spomenici prirode, živi podsjetnici na našu povijest i simboli našeg poštovanja prema prirodi. Njihovo očuvanje je naša odgovornost, ali isto tako i naša privilegija, a zbog uspomene na Dedeka i dodatna obveza.

KOLIKO JE DEDEK STAR?

Dok se u javnosti špekulira o brojnim stoljećima, stručnjaci Dendroekološkog laboratorija Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu napravili su dendrokronološko istraživanje i ustanovili da je taj hrast lužnjak doživio približno 220 godina. Starost mu nije moguće točno odrediti zbog truleži u središtu, ali kad se analiziraju i usporede prosječna širina i broj zdravih godova na uzorcima uzetim u žilištu i prsnoj visini stabla sa sigurnošću se može zaključiti o tom broju godina.